O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI JIZZAX FILIALI

ISSN 2181-3884

ZAMONAVIY ILMIY-TEXNIK TADQIQOTLAR

xalqaro jurnali

Vol. 2 No. 3

2026

International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research

Volume 2 Issue 3
2026

Zamonaviy ilmiy-texnik tadqiqotlar xalqaro jurnali

3-son
2026

Международный журнал современных научно-технических исследований

Том 2 Выпуск 3
2026

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

Xalqaro ilmiy-elektron jurnali

Tahrir kengashi raisi:

P.f.d., prof., O.X. Turakulov

Bosh muharrir:

A.A. Abdumalikov

Tahrir kengashi mas’ul kotibi:

D.M. Jomurodov

Tahririyat hay’ati:

1. B.f.d., prof., S. Murodova (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
2. P.f.n., prof., S. Usmanov (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
3. T.f.n., dos., S. Tavboev (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
4. F.f.d., prof., N. Djusupov (O’zDJTU, UZB)
5. T.f.d., dos., S. Ruzimov (TTPU, UZB)
6. P.f.d., prof., G. Lekerova (SKU, KZH)
7. DSc., Ali Coşkan (ASUI, TR)
8. T.f.d., prof., D. Irgasheva (TATU, UZB)
9. T.f.d., prof., I. Siddikov (NRU TIIAME, UZB)
10. T.f.n., dos., S. Eshkabilov (NDU, US)

Zamonaviy ilmiy-texnik tadqiqotlar xalqaro elektron jurnali (International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research) O’zMU Jizzax filiali Kengashining qaroriga asosan tashkil etilib, 2022-yil 9-sentabrda O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №038200 raqami bilan ro‘yxatidan o‘tkazilgan, shuningdek davlatlararo standartlar talabi asosida O‘zbekiston Milliy kutubxonasidan jurnal uchun 2181-3884 ISSN raqami olingan.

© “O‘zMU Jizzax filiali” – 2023

Tahririyat manzili:

130100, Jizzax viloyati, Jizzax shahri,
Sh.Rashidov Shox ko‘chasi, 259-uy.

BOʻLAJAK PEDAGOGLARNING EKOLOGIK MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA

Yoʻldosheva Iqbol Bekboʻlsin qizi

Urganch RANCH universiteti, oʻqituvchi. **e-mail:** yuldashevaiqbol@gmail.com

Annotatsiya.

Ushbu maqolada boʻlajak pedagoglarning ekologik madaniyatini rivojlantirish masalasi zamonaviy pedagogik muammo sifatida tahlil qilinadi. Muallif ekologik madaniyat tushunchasining mohiyatini, uning tarkibiy qismlarini hamda pedagogika oliy ta'lim muassasalarida boʻlajak oʻqituvchilarda ushbu sifatni shakllantirishning nazariy-metodologik asoslarini yoritadi. Maqolada ekologik madaniyatni rivojlantirishga toʻsqinlik qiluvchi omillar, shuningdek, ta'lim jarayonida qoʻllanilishi mumkin boʻlgan pedagogik shart-sharoitlar va yondashuvlar koʻrib chiqiladi. Tadqiqot natijalari boʻlajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligi tizimida ekologik madaniyatni shakllantirish maqsadga muvofiq ekanligini koʻrsatadi.

Kalit soʻzlar: ekologik madaniyat, boʻlajak pedagog, ekologik ta'lim-tarbiya, pedagogik shart-sharoit, kasbiy tayyorgarlik, ekologik ong, barqaror rivojlanish, oliy ta'lim.

РАЗВИТИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

Юлдошева Икбол Бекбулсин кизи

Ургенчский университет RANCH, преподаватель.

Аннотация.

В статье проблема развития экологической культуры будущих педагогов рассматривается как актуальная педагогическая проблема. Автор раскрывает сущность понятия экологической культуры, её структурные компоненты, а также теоретико-методологические основы формирования данного качества у будущих учителей в педагогических высших образовательных учреждениях. Рассматриваются факторы, препятствующие развитию экологической культуры, а также педагогические условия и подходы, которые могут быть использованы в образовательном процессе. Результаты исследования показывают целесообразность формирования экологической культуры в системе профессиональной подготовки будущих педагогов.

Ключевые слова: экологическая культура, будущий педагог, экологическое образование и воспитание, педагогические условия, профессиональная подготовка, экологическое сознание, устойчивое развитие, высшее образование.

DEVELOPING THE ECOLOGICAL CULTURE OF FUTURE TEACHERS AS A PEDAGOGICAL ISSUE

Yoʻldosheva Iqbol Bekboʻlsin qizi

Urgench RANCH University, Lecturer.

Abstract.

This article examines the development of ecological culture among future teachers as a contemporary pedagogical issue. The author explores the essence of ecological culture, its structural components, and the theoretical and methodological foundations for developing this quality among future teachers in higher pedagogical education institutions. The article considers the factors that hinder the development of ecological culture, as well as the pedagogical conditions and approaches that can be applied in the educational process. The findings demonstrate the importance of integrating ecological culture development into the professional training system of future teachers.

Keywords: ecological culture, future teacher, environmental education, pedagogical conditions, professional training, environmental awareness, sustainable development, higher education.

Kirish. Bugungi kunda insoniyat oldida turgan global muammolar orasida ekologik muammolar alohida o‘rin egallamoqda. Tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, atrof-muhitni asrash, ekologik xavfsizlikni ta’minlash masalalari nafaqat tabiatshunoslik, balki pedagogika fani uchun ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Zero, ekologik muammolarning aksariyati insonning tabiatga nisbatan noto‘g‘ri munosabati, ekologik bilim va madaniyatning yetarli darajada shakllanmaganligi bilan bog‘liqdir. Shu sababli yosh avlodda, xususan, bo‘lajak pedagoglarda ekologik madaniyatni rivojlantirish masalasi zamonaviy pedagogika fanining dolzarb muammolaridan biriga aylandi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 30-oktabrdagi PF-5863-son “O‘zbekiston Respublikasining 2019–2030-yillarga mo‘ljallangan Ekologik barqarorlik konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi Farmonida atrof-muhitni muhofaza qilish, ekologik ta’lim-tarbiyani takomillashtirish va aholining ekologik madaniyatini yuksaltirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilangan [1]. Shuningdek, mamlakatimizda ekologik ta’lim tizimini rivojlantirish, ta’lim muassasalarida ekologik tarbiya ishlarini kuchaytirish borasida qator me’yoriy-huquqiy hujjatlar qabul qilingan bo‘lib, ular pedagog kadrlar tayyorlash tizimida ekologik madaniyatni shakllantirishga jiddiy e’tibor qaratilishini talab etadi [2].

Bo‘lajak pedagog nafaqat o‘z fani bo‘yicha chuqur bilimga ega bo‘lishi, balki yuksak ekologik madaniyatga, tabiatga nisbatan ongli va mas’uliyatli munosabatga ega bo‘lishi lozim. Chunki u kelgusida o‘quvchilarga ekologik bilim va ko‘nikmalarni singdiruvchi, ularda ekologik ongni shakllantiruvchi asosiy shaxs hisoblanadi. Ammo amaliyot shuni ko‘rsatadiki, oliy pedagogika ta’lim muassasalarida ekologik ta’lim-tarbiya ishlari ko‘pincha tizimli emas, balki parcha-parcha, tasodifiy tusda olib boriladi. Bu esa bo‘lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini rivojlantirish masalasini alohida pedagogik muammo sifatida chuqur o‘rganishni taqozo etadi.

Maqolaning maqsadi — bo‘lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslarini tahlil qilish, bu jarayonga ta’sir etuvchi omillarni aniqlash hamda ushbu muammoni hal etishga qaratilgan pedagogik yondashuvlarni ilmiy jihatdan asoslashdan iborat.

Mavzuning dolzarbligi shundan iboratki, pedagogika oliy ta’lim muassasalarida ekologik ta’lim-tarbiya masalasi ko‘pincha alohida, tor doiradagi mavzu sifatida qaraladi, holbuki, u zamonaviy pedagog kadrlarni tayyorlashning uzviy va ajralmas qismi bo‘lishi lozim. Jahon miqyosida barqaror rivojlanish g‘oyalarining tobora ustuvorlik kasb etib borayotgani, iqlim o‘zgarishi, tabiiy resurslarning tugashi kabi global tahdidlar bo‘lajak avlodni tayyorlashda ekologik jihatga alohida e’tibor qaratishni taqozo etadi. Shu nuqtai nazardan, aynan pedagog kadrlarning ekologik madaniyati kelajak nasllarning ekologik ongini belgilovchi asosiy omillardan biri sifatida qaralishi kerak.

1. Ekologik madaniyat tushunchasining mohiyati. Ekologik madaniyat murakkab, ko‘p qirrali pedagogik-psixologik tushuncha bo‘lib, u insonning tabiatga bo‘lgan bilim, e’tiqod, munosabat va faoliyatining yaxlit tizimini ifodalaydi. Ko‘plab tadqiqotchilar ekologik madaniyatni shaxsning tabiat bilan uyg‘un munosabatda bo‘lish, atrof-muhitni asrash borasidagi bilim, malaka va ko‘nikmalari, shuningdek, ekologik faoliyatga tayyorligi sifatida ta’riflaydilar [3]. Ekologik madaniyat tarkibida quyidagi asosiy komponentlarni ajratib ko‘rsatish mumkin: bilimga oid (kognitiv) komponent — tabiat qonuniyatlari, ekologik muammolar va ularning oldini olish yo‘llari haqidagi bilimlar; hissiy-qadriyatli komponent — tabiatga estetik va axloqiy munosabat, ekologik qadriyatlarni qabul qilish; faoliyatli komponent — atrof-muhitni asrash va tiklashga qaratilgan amaliy ko‘nikma va harakatlar.

Ekologik madaniyatni bir martalik tadbir sifatida emas, balki uzluksiz, izchil pedagogik jarayon sifatida tushunish lozim. Bu jarayon oilada boshlanib, maktabgacha ta’lim, umumiy o‘rta ta’lim bosqichlarida davom etadi va oliy ta’lim bosqichida, xususan, bo‘lajak pedagoglarni tayyorlash jarayonida yanada chuqurlashadi va tizimlashadi [4].

2. Bo‘lajak pedagoglarda ekologik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik ahamiyati. Bo‘lajak pedagogning ekologik madaniyati uning umumiy kasbiy-pedagogik madaniyatining ajralmas qismi hisoblanadi. Pedagog o‘z faoliyatida nafaqat ekologik bilimlarni uzatuvchi, balki o‘quvchilarga ekologik xulq-atvor namunasini ko‘rsatuvchi shaxs sifatida ham namoyon bo‘ladi. Shu bois pedagogika yo‘nalishida tahsil olayotgan talabalarda ekologik madaniyatni maqsadli ravishda rivojlantirish nafaqat ularning shaxsiy, balki kelajakdagi kasbiy faoliyati uchun ham muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, bo‘lajak pedagoglarning katta qismida ekologik bilimlar mavjud bo‘lsa-da, ularni amaliy faoliyatga tatbiq etish, ekologik xulq-atvor ko‘nikmalarini shakllantirish borasida yetarli tayyorgarlik kuzatilmaydi. Bu holat ekologik bilim bilan ekologik xulq-atvor o‘rtasidagi uzilish muammosini keltirib chiqaradi [5]. Demak, oliy ta’lim tizimida nafaqat nazariy bilim berish, balki amaliy-faoliyatli yondashuvni kuchaytirish zarur.

Bundan tashqari, bo‘lajak pedagogning ekologik madaniyati uning kelajakdagi kasbiy obro‘siga ham bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Ota-onalar va jamiyat tomonidan o‘qituvchiga bo‘lgan ishonch ko‘p jihatdan uning shaxsiy fazilatlari, jumladan, tabiatga, atrof-muhitga munosabati bilan belgilanadi. Ekologik madaniyatli pedagog o‘z faoliyatida nafaqat darslik mavzularini o‘rgatish bilan cheklanmaydi, balki sinfdan tashqari tadbirlar, ekologik davra suhbatlari, amaliy mashg‘ulotlar orqali o‘quvchilarda tabiatga mehr-muhabbat, undan oqilona foydalanish madaniyatini shakllantiradi. Shu bois

pedagogika oliy ta'lim muassasalarida ushbu yo'nalishga alohida e'tibor qaratish nafaqat ta'lim sifatini, balki jamiyatning umumiy ekologik salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

3. Ekologik madaniyatni rivojlantirishga to'sqinlik qiluvchi omillar. Bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini rivojlantirish jarayonini tahlil qilish natijasida quyidagi asosiy to'siqlarni ajratib ko'rsatish mumkin:

— o'quv rejalarida ekologik ta'lim-tarbiyaga qaratilgan alohida fan yoki modullarning yetarli emasligi;

— ekologik mavzularni turli fanlar mazmuniga integratsiyalashga qaratilgan metodik ta'minotning yetishmasligi;

— talabalarni amaliy ekologik faoliyatga (ekologik loyihalar, tabiatni asrash tadbirlari, volontyorlik harakati) jalb etish tizimining sust rivojlanganligi;

— pedagog-o'qituvchilarning o'zlarida ekologik madaniyatni rivojlantirish bo'yicha zamonaviy metodikalardan yetarlicha xabardor emasligi;

— ekologik tarbiya samaradorligini baholashning aniq mezonlari va vositalari ishlab chiqilmaganligi.

Ushbu omillarni bartaraf etish uchun ta'lim jarayonini tizimli, kompleks va maqsadli tashkil etish talab etiladi [6].

4. Bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari. Bo'lajak pedagoglarda ekologik madaniyatni samarali rivojlantirish uchun quyidagi pedagogik shart-sharoitlarni ta'minlash maqsadga muvofiq:

Birinchidan, o'quv jarayoniga ekologik yo'naltirilgan mazmunni integratsiyalash zarur, ya'ni har bir fan dasturi doirasida ekologik bilim elementlarini kiritish, fanlararo bog'liqlikni kuchaytirish lozim.

Ikkinchidan, nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirish, talabalarni ekologik loyihalar, ekologik-volontyorlik faoliyati, tabiatni muhofaza qilish tadbirlariga faol jalb etish muhim ahamiyatga ega.

Uchinchidan, interfaol va muammoli-izlanish metodlaridan foydalanish — masalan, keys-stadi, loyihalash, munozara, ekologik treninglar orqali talabalarning ekologik tafakkurini rivojlantirish zarur [7].

To'rtinchidan, bo'lajak pedagoglarda ekologik faoliyatga ijobiy motivatsiyani shakllantirish, ularda tabiatga mas'uliyatli munosabatni tarbiyalash, shaxsiy namuna orqali ta'sir ko'rsatish muhim omillardan biri hisoblanadi.

Beshinchidan, ekologik madaniyat darajasini muntazam monitoring qilish, uni baholashning ilmiy asoslangan mezonlari va diagnostik vositalarini ishlab chiqish zarur. Yuqorida sanab o'tilgan shart-sharoitlarning majmuaviy tarzda amalga oshirilishi bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini bosqichma-bosqich va barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi.

5. Bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini rivojlantirishda pedagogik texnologiyalarning o'rni. Zamonaviy ta'lim amaliyotida bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini rivojlantirish uchun turli pedagogik texnologiyalardan foydalanish samarali natijalar berishi mumkin. Loyihalar metodi talabalarga real ekologik muammolarni mustaqil tahlil qilish, ularning yechimini izlash va amaliy takliflar ishlab chiqish imkonini beradi. Masalan, "Mening shahrim ekologiyasi", "Suv resurslaridan oqilona foydalanish" kabi loyihalar ustida ishlash jarayonida talabalar nafaqat nazariy bilim oladi, balki jamoada ishlash, tanqidiy fikrlash va qaror qabul qilish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Keys-stadi texnologiyasi orqali talabalarga real hayotdan olingan ekologik vaziyatlar taqdim etiladi va ular ushbu vaziyatlarni pedagogik nuqtai nazardan tahlil qilishga, ya'ni kelajakda o'quvchilarga qanday tushuntirish, qanday tarbiyaviy ta'sir ko'rsatish mumkinligini loyihalashtirishga o'rgatiladi. Bunday yondashuv nazariy bilimlarning amaliy pedagogik faoliyatga o'tishini ta'minlaydi.

Shuningdek, masofaviy va aralash ta'lim texnologiyalari, elektron ta'lim resurslari, ekologik mavzudagi multimedia materiallaridan foydalanish bo'lajak pedagoglarning ekologik bilim olish imkoniyatlarini kengaytiradi. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari yordamida talabalar dunyoning turli mintaqalaridagi ekologik holat, atrof-muhitni asrash bo'yicha ilg'or tajribalar bilan tanishish imkoniga ega bo'ladilar.

6. Ta'lim muassasasi va ta'lim muhitining ekologik madaniyatni shakllantirishdagi ahamiyati. Bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini rivojlantirishda nafaqat o'quv dasturi mazmuni, balki ta'lim muassasasining umumiy muhiti ham muhim rol o'ynaydi. Oliy ta'lim muassasasida yaratilgan ekologik infratuzilma — yashil hududlar, chiqindilarni saralash tizimi, suv va energiyani tejash bo'yicha amaliy tadbirlar — talabalarda ekologik xulq-atvorni kundalik odatga aylantirishga xizmat qiladi. Ta'lim muassasasi rahbariyati va professor-o'qituvchilar tarkibining o'zi ekologik jihatdan ongli xulq-atvor namunasini ko'rsatishi, talabalar uchun ijobiy ta'sir manbai bo'lib xizmat qilishi lozim. Bundan tashqari, talabalar ijtimoiy tashkilotlari, yoshlar volontyorlik harakatlari doirasida tashkil etiladigan ekologik aksiyalar, "Yashil hudud", daraxt ekish kampaniyalari, ekologik amaliyot kunlari kabi tadbirlar bo'lajak pedagoglarda amaliy tajriba va ijtimoiy mas'uliyat tuyg'usini shakllantiradi. Bunday tadbirlarda faol ishtirok etgan talaba kelajakda o'z shogirdlarini ham xuddi shunday faoliyatga jalb etishga qiziqish bildiradi.

7. Xorijiy va milliy tajribani qiyosiy tahlil qilish zarurati. Ekologik ta'lim sohasidagi xorijiy tajribani o'rganish va uni milliy ta'lim tizimi xususiyatlariga moslashtirgan holda tatbiq etish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Ayrim rivojlangan mamlakatlarda pedagogika yo'nalishidagi barcha talabalar uchun "Ekologik ta'lim asoslari" yoki "Barqaror rivojlanish pedagogikasi" nomli majburiy fanlar joriy etilgan bo'lib, bu fanlar doirasida talabalar nafaqat nazariy bilim, balki amaliy pedagogik ko'nikmalarni ham egallaydilar. Bunday tajribani o'rganish va uning ijobiy jihatlarini milliy ta'lim tizimimizga tatbiq etish bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini rivojlantirish samaradorligini oshirishga xizmat qilishi mumkin. Shu bilan birga, milliy qadriyatlarimizda tabiatga hurmat, uni asrab-avaylash g'oyalari chuqur ildiz

otganligini inobatga olgan holda, ekologik tarbiya ishlarini xalq pedagogikasi, milliy urf-odatlar va an'analar bilan uzviy bog'liq holda tashkil etish maqsadga muvofiqdir. Bu esa ta'lim jarayonining nafaqat ilmiy, balki ma'naviy-axloqiy jihatdan ham boyitilishini ta'minlaydi.

8. Bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyati darajasini baholash mezonlari. Bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini rivojlantirish jarayonini ilmiy asoslangan tarzda boshqarish uchun uning shakllanganlik darajasini aniqlaydigan mezon va ko'rsatkichlar tizimini ishlab chiqish zarur. Bunday mezonlar sifatida quyidagilarni ko'rsatish mumkin: kognitiv mezon — talabaning ekologik qonuniyatlar, atrof-muhit muammolari va ularning oldini olish yo'llari haqidagi bilimlar darajasi; motivatsion-qadriyatli mezon — talabaning tabiatga nisbatan munosabati, ekologik qadriyatlarni shaxsiy ahamiyatli deb qabul qilish darajasi; faoliyatli-amaliy mezon — talabaning ekologik faoliyatdagi real ishtiroki, amaliy ko'nikmalarni namoyon eta olish darajasi. Har bir mezon bo'yicha shakllanganlikning quyi, o'rta va yuqori darajalarini belgilash, ularga mos diagnostik topshiriqlar, so'rovnomalar va kuzatuv varaqalarini ishlab chiqish tavsiya etiladi. Bunday diagnostik vositalar yordamida pedagoglar ta'lim jarayonining turli bosqichlarida talabalarning ekologik madaniyati qanday o'zgarib borayotganini kuzatishlari va zarur hollarda pedagogik ta'sir vositalarini o'z vaqtida tuzatishlari mumkin bo'ladi.

Shuningdek, o'z-o'zini baholash va o'zaro baholash usullarini qo'llash talabalarda ekologik masalalarga nisbatan tanqidiy-refleksiv munosabatni shakllantirishga yordam beradi. Talaba o'zining ekologik xulq-atvorini muntazam tahlil qilish orqali o'z ustida ishlash, kamchiliklarni bartaraf etish imkoniyatiga ega bo'ladi.

9. Muammoni yechishga qaratilgan amaliy tavsiyalar. O'tkazilgan tahlil asosida bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini rivojlantirish bo'yicha quyidagi amaliy tavsiyalarni taklif etish mumkin: birinchidan, pedagogika yo'nalishlari o'quv rejalariga "Ekologik ta'lim va tarbiya asoslari" nomli maxsus fanni yoki modulni kiritish; ikkinchidan, pedagogik amaliyot davomida talabalarga maktablarda ekologik tadbirlar tashkil etish bo'yicha aniq topshiriqlar berish; uchinchidan, professor-o'qituvchilar uchun ekologik ta'lim metodikasi bo'yicha malaka oshirish kurslarini tashkil etish; to'rtinchidan, talaba-yoshlar o'rtasida ekologik ilmiy-amaliy anjumanlar, konkurslar va loyihalar tanlovlarini muntazam o'tkazib borish; beshinchidan, oliy ta'lim muassasalari va maktablar o'rtasida hamkorlikni yo'lga qo'yib, talabalarning real ta'lim muhitida ekologik tarbiyaviy tajriba orttirishlarini ta'minlash.

Ushbu tavsiyalarning amalga oshirilishi bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham yuksak darajaga ko'tarishga xizmat qiladi hamda kelajakda ular tomonidan tarbiyalanadigan o'quvchilarning ekologik ongi va madaniyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

XULOSA. Xulosa qilib aytganda, bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini rivojlantirish murakkab, ko'p bosqichli va uzluksiz pedagogik jarayon bo'lib, u zamonaviy pedagogika fanining dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi. Ekologik madaniyat shaxsning bilim, munosabat va faoliyat birligidan iborat integral sifat sifatida namoyon bo'ladi va uni shakllantirish oliy ta'lim tizimida maqsadli, tizimli hamda kompleks yondashuvni talab etadi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini samarali rivojlantirish uchun o'quv dasturlariga ekologik mazmunni integratsiyalash, amaliy-faoliyatli yondashuvni kuchaytirish, interfaol metodlardan foydalanish, motivatsion muhitni yaratish va monitoring tizimini takomillashtirish zarur. Ushbu yo'nalishlarning izchil amalga oshirilishi nafaqat bo'lajak pedagoglarning shaxsiy ekologik madaniyatini yuksaltiradi, balki ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida o'quvchilarda ekologik ongni shakllantirish borasidagi vazifalarini samarali bajarishlariga xizmat qiladi. Bu esa, o'z navbatida, mamlakatimizda barqaror rivojlanish va ekologik xavfsizlikni ta'minlash strategiyasining muhim tarkibiy qismi bo'lib xizmat qiladi.

Kelgusi tadqiqotlarda bo'lajak pedagoglarning ekologik madaniyatini rivojlantirishning aniq pedagogik modelini ishlab chiqish, uni tajriba-sinov ishlari orqali amaliyotga tatbiq etish va samaradorligini statistik jihatdan asoslash muhim vazifalardan biri bo'lib qoladi. Bunday model turli pedagogika yo'nalishlari uchun moslashtirilgan bo'lishi, mahalliy sharoit va milliy ta'lim tizimining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 30-oktabrdagi PF-5863-son "O'zbekiston Respublikasining 2019–2030-yillarga mo'ljallangan Ekologik barqarorlik konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ekologik madaniyatni yuksaltirish va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasida davlat siyosatini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori.
3. Sayfullayeva N. Ekologik ta'lim-tarbiya nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: O'qituvchi, 2021. – 184 b.
4. Toshpulatova D. Bo'lajak o'qituvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirishning didaktik asoslari // Pedagogik ta'lim jurnali. – 2022. – № 3. – B. 45–52.
5. Yusupova M. Yoshlarda ekologik ongni rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik omillari // Uzluksiz ta'lim jurnali. – 2020. – № 2. – B. 67–73.
6. Karimov A. Oliy ta'lim tizimida ekologik tarbiya: muammo va yechimlar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019. – 212 b.
7. Rahimova Z. Talabalarda ekologik madaniyatni rivojlantirishda interfaol metodlarning o'rni // Zamonaviy ta'lim jurnali. – 2023. – № 1. – B. 88–94.